

FOAIA DIECEZANĂ

279423 Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APĂRE DUMINECA

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
 „ pe „ de an 5 cor.
 „ România și străinătate pe an 14 frc.
 „ „ „ pe „ an 7 „

Manuscrisurile, cărțile, revistele, publicațiile periodice sau ziarurile cari au schimbul cu „FOAIA DIECEZANĂ“, se trimit pe adresa: V. LOICHÎȚA, redactor în Caransebeș, iar banii de prenumărătură și inserțiuni: „Administrațiunii „Fotografie și Literatură diecezană“ în Caransebeș (județul Caraș-Severin), Telefon Nr. 30. Manuscrisurile nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concursuri, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 2.) cor., până la 200 de cuvinte 25 cor., de aci în sus 30 cor.

Pe căile luminii

Părinții copiilor noștri, dascălii neamului și propovăduitorii de cultură românească din Caransebeș, s'au constituit, ni se pare, cei dintâi din centrele noastre românești, îndată după inaugurarea noului an școlar, discret și în tăcere în „Clubul didactic“, al profesorilor și învățătorilor români din Caransebeș.

O idee nu se poate mai fericită, care și-a și dat roadele sale.

Întruniri cu caracter de discuții pedagogice, aranjarea armonică și unitară a săbărilor naționale și școlare din localitate și reușite convorbiri sociale în uzitata și vechea formă de conveniri cu scopul, ca elementul românesc înche-gându-se, să se afirme cu demnitate ca romanizator cultural al vieții sociale pe întreaga linie.

Iată un început luminos din activitatea de până-acum a „Clubului didactic“.

Suntem informați că în planul de activitate al „Clubului didactic“ pentru timpul de iarnă, sunt luate în combinație cursurile gratuite de analfabeți cu ore regulate de instrucție și, desprimăvarându-se, în cadrul și cu prilejul excursiilor școlare, o energetică propagandă culturală în mijlocul neamului nostru de la țară.

Obștea românească la rândul ei va ști să aprecieze și în consecvență, să iubească aceasta liniștită dar pozitivă operă culturală a „Clubului didactic“, emanată din cea mai vie dragoste de glie și de neam.

Iar acum mai în urmă, acest „Club“ a luat patriotica și mult înțelegătoarea decizie, „de a deschide un curs de limba română pe seama concetățenilor neromâni, precum și un curs de ortografie română pentru oficianții români.“

Cursurile se inaugurează de către singurii membri ai „Clubului“ dela toate institutele de învățământ din localitate.

Căștigul material este al publicului, iar cel moral al membrilor „Clubului didactic“, cari au fericita bucurie *că vor clădi cultura neamului* în centre cari încă nu sunt deplin ale noastre și, pe cari, ani de-a rândul, putem și *trebuie* să le cucerim, românizându-le..... numai prin cultură!

Pilda românească de aici, ar putea fi imitată și de alte centre — nu de tot, să zicem slăbuțe — românești, împetriștate cu un numeros și puternic element străin, conștiu de ceea ce a fost și crede c'o să mai fie, și cu pretenții din cele mai rafinate în chestii de cultură, față de care noi, stăpâni, suntem mult prea rezervați și nepăsători.

Să nu ne înșălăm, nici să uităm că acest element mândru și îngâmfat (ne gândim la celebrul caz de demonstrație în contra limbii românești și a profesorului ce o propune, de cătră secăturile infirme ale liceului călugărilor piariști, totdeauna șoviniști încarnați, din Timișoara), ni va sta deapaururi ca o piatră de moară în calea înțărării și înălțării sufletului românesc plecat la drum să lumineze și să imprime chip românesc orașelor, — centrelor înstrăinate de atâta vreme... cu toată vechea lor așezare în inima cuprinsurilor noastre neaoșe românești, — *niitoarelor noastre emporii și cetăți slăvite* de gândire și simțire românească!

În fața lor, *partea noastră* va trebui să fie *munca sistematică, înțeleaptă, caldă, entuziastă până la propagandă*, pentru ca să-i putem frânge și rușina cu superioritatea sufletului nostru de elită.

Nu curteniri și considerații inutile, ci demnitate și gândire umană să păstrăm — pentru ceice nici când nu ne vor ierta, nici iubi — până, la o anumită limită; dar când asta se trece, reglementarea lor esemplară fără teamă de protecțiunea minorităților, căci doar suntem *în casa noastră* și stăpâni în moștenirea străbunilor noștri!

Bibl. Univ. Cluj

Nr. 1468/1922

V. Loichița

Chestiuni catihetice

Din darul lui Dumnezeu și vitejia dorobanțului am ajuns și noi, Bănățenii, să avem școli secundare române. Avem profesori titrați și profesori mult-puțin pregătiți în cursurile de astă vară pentru oficiile lor, avem catiheti fără pregătiri speciale pentru slujba lor, dar aleși dintre preoții mai buni...

Planuri de învățământ, facute cu priceperea recerută, și manuale corespunzătoare planurilor pot îndeplini lipsurile momentane și — pe lângă studii private serioase — pot desăvârși pe catihetii începători, pentru cari scriu aceste șire.

Nu știu să existe un plan oficial general pentru obiectul de învățământ al religiunii în școlile secundare din mitropolia noastră. Catihetii din dieceza Aradului propun religiunea după *instrucțiuni* date de forurile competente. În dieceza scutită de Dumnezeu a Caransebeșului religiunea se propune după un plan monstru și după niște manuale, alese pe sprinceană, cu încunjurarea forurilor legale.

N'as scrie o vorbă în chestia aceasta, dacă alcătuirea planului și alegerea manualelor ar fi cât de cât un lucru de Doamne: dar când văd, că ele își dau în cap cu cele mai elementare principii pedagogice și didactice, trebuie să-mi ridic glasul în interesul bine primit al acelora, pe cări îi privește toată chestia aceasta și între cari poate că mă număr și eu.

După numițul plan, materia și manualele de religiune pentru școlile secundare sunt în:

Clasele I și II: Istoria sfântă a vechiului și noului Testament — manual de D. Stanescu.

Clasa III: Catehismul pentru școlile primare de Crișmariu.

Clasa IV: Liturgia.

Clasa V: Dogmele religiunii creștine — de D. Stanescu.

Clasa VI: Morala creștină — de D. Stanescu.

Clasa VII: Istoria bisericească — de Dr P. Barbu.

Clasa VIII: Istoria bisericească a Românilor ardeleni — de Dr I. Lupaș.

În celece urmează voiu căută să arăt, că atât materia cât și manualele de religiune din planul reproduș sunt niște clasice nonsensuri pedagogice și didactice.

Religiunea în școlile medii — ajutată de celelalte obiecte de învățământ — are scopul să formeze caractere religioase-ortodoxe.

Acest scop se ajunge numai prin cunoașterea învățăturilor bisericii noastre și prin practica lor din partea elevilor chiar și dupăce aceștia au părăsit băncile școlii.

Acum se nasc două întrebări:

I. Cum ajung elevii la *cunoaștința învățăturilor bisericii* noastre?

II. Ce trebuie să facem, ca aceste învățături să poată avea *valoare reală și durabilă* în sufletul elevului și să fie acestuia un *indeptar practic* pentru toată viața?

Răspund cu două principii, recunoscute și acceptate astăzi de toată suflarea pedagogică și dela cari o abatere nu este permisă.

Ad I. *Învățăturile bisericii nu se dau d'a gata* elevilor, ci *se abstrag cu elevii exclusiv numai din manuale de Istorie biblică și bisericească*, compuse anume pentru elevii școlilor secundare.

Ad II. *Învățăturile, abstrase din materia biblică și istorică-bisericească, stau izolate în sufletul elevului sau*

cel mult într'o legătură de tot slabă și astfel sunt amenințate să se întunece sau turbure. Ele trebuiesc deci scutite de întunecare sau turburare, ba mai mult ele trebuiesc reimprospătate și întărite în sufletul elevului, ca să poată avea o *valoare reală și durabilă*. Aceste neoesități pedagogice se satisfac, dacă învățăturile abstrase se grupează și sistematizează după soiul lor și într'un mod firesc, și anume: învățăturile de credință într'o Dogmatică, cele morale într'o Morală, învățăturile referitoare la cultul divin într'o Liturgică și cele referitoare la organizarea bisericii și la disciplina bisericească într'un Drept canonic. Gruparea și sistematizarea acestor învățături se poate face și într'un *singur manual de religiune* pentru ultimele clase, care manual să servească nu numai elevului ci și credinciosului laic cult ca *indeptar practic pentru toată viața*. (Vezi „Prefața” cărții mele „Învățătura bisericii creștine ortodoxe: Dogmele și Morala bisericii”. Arad).

Ținute bine în vedere *aceste două principii pedagogice*, apoi *anii opt*, cât durează la noi școlile secundare și în sfârșit *momentele mai însemnate din materia istorică a religiunii*: ușor putem fixa — după clase — materia de religiune și șirul cum să se succedă.

Un Catehism pentru școlile primare nu poate avea loc în școlile secundare, doar numai în clasa I ca o repetiție a celor învățate din religiune în școlile primare. Pentru acest motiv și nu din alte considerante, reclamate de unii catihetii, admitem în:

Clasa I: Catehismul.

Cea dintâiu și principala materie de religiune în școlile secundare este materia istorică: biblică și bisericească. Din această materie se aleg și prelucră în *manualele de religiune* numai acele momente, cari torc firul istoric al întregii economii dumnezeiești și din cari se pot abstrage toate învățăturile religioase necesare unui laic cult, amăsurat scopului, ce-l au școlile secundare. În conformitate cu cele expuse, stabilim după clase materia istorică de religiune și anume pentru:

Clasa II: *Istoria sfântă a Testamentului vechiu*, pe care — eliminându-se Catehismul din școlile secundare — aș extinde-o și asupra clasei I.

Nu poate fi creștin bun, decât numai celce cunoaște amănunțit viața, activitatea și învățăturile lui Cristos. Iată cauza, pentru care catolicii și protestanții dau atâta importanță Istoriei Testamentului nou în toate școlile. Și noi grăbim să ne scăpăm de ea cu sfârșitul clasei a 2-a... Adevărat scandal!... Eu insist, ca să se propună în:

Clasele III și IV: *Istoria sfântă a Testamentului nou*, adică viața și activitatea lui Isus Cristos.

Istoria bisericească este o continuare neîntreruptă a istoriei biblice. Ea ne arată, cum s'a întemeiat și lăjit biserica, *cum s'au dezvoltat toate așezămintele și în special învățăturile ei de credință, de morală, de cult, de organizație etc. până ce au ajuns la forma, în care se expun ele în Liturgică, Dogmatică și Morală.* A propune elevilor aceste obiecte de învățământ înaintea Istoriei bisericești este un lucru nefiresc și din punct de vedere pedagogic o *absurditate*. Neoesități pedagogice precum și însemnătatea, ce o are Istoria bisericească ca obiect de învățământ al religiunii pretind, ca ea să se propună imediat după Istoria biblică, doi ani, și anume în:

* De Dreptul canonic nu vorbesc, căci — după planul, de care ne acupăm — laicii cultii nu trebuie să cunoască acest Drept.

Clasa V: Istoria bisericească — până la schisma cea mare:

Clasa VI: Istoria bisericească — până în zilele noastre. Aci și Istoria bisericii române.

Ce coincidență minunată: a propune Istoria bisericească paralel cu istoria profană!

După ce am parcurs întreaga materie istorică de religie și am abstras din această materie învățăturile bisericii noastre, trecem în conformitate cu principiul expus sub II la propunerea acelor învățături, grupate și sistematizate în manuale de religie, pentru ultimii ani de școală și aș propunem în:

Clasa VII: Dogmele și Morala bisericii creștine ortodoxe;

Clasa VIII: Liturgica și Disciplina sau Dreptul bisericesc.

Pe scurt să ne ocupăm și cu manualele de religie impuse de deocheatul nostru plan.

1. *Catehismul lui Crișmariu* poate fi bun pentru o școală, în care i-au premers istorioarele lui biblice și bisericești, dar nu în orice școală secundară și încă în clasa a 3-a.

2. Cerințele neapărat de lipsă ale unui manual de Istoria biblică pentru religie — între altele — sunt:

a. Manualul se conține, în unități metodice, momentele, cari torc — cum am zis mai sus — firul istoric al economiei dumnezeiești dela Facere până la întemeierea bisericii și din cari se pot abstrage anumite învățături de ale bisericii noastre, trebuincioase elevilor.

b. În unitățile metodice să se folosească textul Scripturii.

c. După fiecare unitate să se pună învățăturile abstrase.

Judecat după aceste cerințe pedagogice, manualul de *Istorie sfântă a dlui D. Stanescu* este sub toată critica, căci: de cerința primă nu se ține nici oșamă în manual: cartea are un scop curat istoric; limba manualului e o pocită profanare a textului Scripturii (Poftiți și faceți o comparațiune între textul despre „Facere” din manual și cel din scriptură!), și în întreg manualul nu avem nici o învățatură abstrasă.

3. Nu știu ce *Liturgică* recomandă planul. Poate pe cea din „Dogmele” dlui D. Stanescu? Slab lucru. Păcat de hârtie, că să aduc probe.

4. „Dogmele religiei creștine” și „Morala creștină” ale lui D. Stanescu — oare de astfel de manuale de religie au trebuință elevii **ortodoxi**? — nu sunt de nici o treabă. Nu fiindcă nu sunt de vr'o valoare științifică pentru titlul, ce-l poartă, ci pentrucă nu stau în nici o legătură cu Istoria sfântă, ce le premerge, și nici cu Istoria bisericească, ce le urmează.

5. *Istoria bisericească de Dr P. Barbu* n'are nici un rost în șirul, în care e pusă. După ce elevii sunt dobâ de dogme și precepte morale etc. să continue în clasa a VII firul Istoriei întrerupt în cl. II, cu întemeierea, lățirea și dezvoltarea bisericii și a învățăturilor ei... e mai mult decât ridicul...

6. „*Istoria bisericească a Românilor ardeleni*”, de Dr I. Lupaș, nu-i manual pentru școli secundare. Singur autorul cărții zice, că ea conține prelegeri — după a mea părere: academice — pentru clericii cursului al treilea de teologie. Ergo?

Constatănd toate acestea, manualele luate în plan nu corespond nici unui al III principiu pedagogic, care pretinde, că întreaga materie de religie din școlile secundare să fie astfel aleasă și prelucrată, ca să re-

prezinte nu întreg bine volunz și încheiat, ale cărui părți să stea în cea mai strânsă și firească legătură. Căci ce „întreg bine rotunzit...” reprezintă cărțile lui Stanescu, Crișmariu, Barbu și Lupaș și ce „legătură firească...” poate fi între ele?

La începutul acestor șire am zis, că și eu sunt mult-puțin interesat în chestia planului de învățământ și a manualelor, de cari ne ocupam.

Interesul meu îl reasum în următoarele:

Nu mi-se va lua în nume rău, dacă susțin — ceea ce e deja recunoscut de factori competenți — că în chestiuni de Catihetică sunt unul dintre cei dintâi în întreaga biserică ortodoxă română. Deci se poate, că atunci, când se fac reforme de învățământul religiei în dieceza Caransebeșului, eu să nu fiu cât de cât consultat?! Pentru-ce?

Prin decis consistorial s'au impus la toate școlile medii din dieceza noastră ca manuale de religie numai cărțile mele, tipărite în Tipografia diecezei, și acum — fără a se scoate din valoare acel decis — mi-se scot din școli cărțile și se înlocuiesc cu cărți, la nici un caz mai bune de cât ale mele și colosal de scumpe... Pentru-ce?

Ca de curiositate împărtășesc, că *Instrucțiunile cu privire la catehizare*, date de Venerabilul Consistor din Arad — ultima din 1918, — dau loc de cihste tuturor cărților mele. Pentru-ce?

Dr Petru Barbu

Publicăm acest articol al dlui Dr Petru Barbu, fără ca să ne identificăm cu toate cele espuse în el. Redacțiunea.

Descoperirile inginerului G. Constantinescu în fața Academiei Române

Strălucirea ființei geniului românesc își află din nou clasică sa expresie în descoperirile senzaționale ce le-a făcut pe terenul tehnicii cu transmisiunea energiei mecanice prin vibrațiuni sonore bazată pe compresibilitatea lichidelor inginerul *Gogu Constantinescu*. Alături de *Traian Vuia* și *Aurel Vlaicu* numele noului geniu al neamului românesc va crea trinitatea gloriei minții românești pe terenul științei tehnice. Lăsăm să urmeze după „Românul” din Arad, interesanta sa espunere științifică, ce a ținut-o în 19 Noemvrie a. c. în fața savanților Academiei Române și a unui numeros public:

Solicitata

Sonia, știința care se ocupă cu transmisiunea energiei mecanice prin vibrațiuni sonore, este foarte tânără. Ea este o fiică a armoniei muzicale, înrudire neașteptată și bizară, deoarece cu drept cuvânt s'ar putea spune că acordurile muzicale nu au ce căuta la mașini și în viața industrială.

Și cu toate acestea există o mare apropiere între ele, ambele pornind dela aceeași origină, luând numai drumuri diferite în natură. Acest

culu a fost descoperit de inginerul Gogu Constantinescu, care cu o intuiție genială a izbutit să-i găsească marea și tainica ei deslegare.

Descoperirea acestui savant a făcut senzație pretutindeni, în lumea științifică și tehnică, iar aplicațiunea practică a ei a revoluționat industria.

Compresibilitatea lichidelor.

Invitat să expună principiile și teoria științifică asupra noiei sale descoperiri, d. inginer Constantinescu a făcut erii la orele 3 p. m. la Academia Română, în fața unui numeros public compus din savanți, ingineri, tehnicieni și intelectuali, o comunicare al cărei rezumat este următorul:

Plecând dela studiul acordurilor muzicale și continuând cercetările științifice asupra vibrațiilor sonore, d. inginer Constantinescu a izbutit să descopere principiul transmisiunii elastice prin lichide bazată pe compresibilitatea lichidelor la presiuni mari.

În realitate sunetul nu-i decât energie, iar transmisiunea sunetului este o transmisiune de energie. Întrebarea ce se punea era dacă vibrațiile sonore nu puteau să fie transformate în energie mecanică. Experiența arată că modelele sonore se pot transmite printr'un tub, iar energia nu suferă pierderi, deoarece, oricât de lung ar fi tubul vibrațiilor transmise prin el sunt destul de puternice. De fapt, problema de a dirija undele prin tub nu prezintă altă dificultate decât aceea a concentrării energiei. Odată găsit și acest mijloc, problema se simplifică.

Până aci știința este de acord. Intervine însă un element nou, revoluționar, al cărui descoperitor este savantul tehnician și inginer.

În adevăr, cercetările și experiențele făcute de d. Constantinescu duceau la concluziuni oprite celor pretinse de știința oficială. D-sa a constatat că lichidele sunt compresibile, contrar celor susținute de știința clasică în urma unor afirmări necontrolate și bazate pe o falsă tradițiune. Dela această constatare d-sa a descoperit principiul transmisiunii elastice prin lichide, bazate pe compresibilitatea lichidelor supuse la presiuni mari. Aici intervenea însă o greutate: găsirea mijloacelor practice pentru transformarea energiei vibratoare în energie mecanică. Dificultatea aceasta a fost învinsă, d-sa izbutind să transforme motoarele electrice în motoare sonice.

Aplicații practice.

Nu vom menționa experiențele făcute de d-sa pentru dovedirea acestui lucru. E de ajuns să spunem că d-sa a construit un tun care arunca, fără șgomot, un proiectil de 100 kgr. la o distanță de 1500 m.

Descoperirea d-lui inginer Constantinescu a dus la o serie numărată de aplicațiuni tehnice

aplicate la industrie. Printre acestea, experimentate și în stare de funcțiune sunt: Ciocane de nituit și de perforat stâncile de granit pentru tuneluri: aparate de tăiat sticlă și metalele foarte dure; acumulateoare de energie mult mai avantajoase decât cele existente, înlocuind cu succes pe cele electrice, arcuri hidraulice pentru artilerie, camioane și orice suspensiuni grele, asvârlitoare de granate, etc.

Noua descoperire și-a găsit aplicațiune la: aeroplane, automobile, tractoare agricole, vapoare și remorcare, submarine, peste tot unde energia mecanică produsă de un motor trebuie transmisă unei helice, unei roți; grație ei, se vor suprima angrenajele și curelele de transmisiune. Motoarele sonice sunt mult mai ușoare decât cele electrice.

În atelierele sale din Londra, d. inginer Gogu Constant nescu lucrează la construirea unor motoare motrice pentru aeroplane, capabile să desvolte o energie de 500 cai putere.

Aceasta este în rezumat, redusă la înțelesul tuturor, documentata expunere tehnică și științifică a d-lui inginer Constantinescu.

1 Decembrie în Caransebeș

Aniverzarea alipirii pe vecie a Ardealului, Bănatului și părților ungurene la Țara-mamă s'a serbat cu demnitatea recerută unui act atât de important. Întreg orașul a fost pavozat cu drapelul țării, o mișcare vie, din osibiă între locuitorii orașului nostru vesteau în o tarță momentului. Învățămantul în toate institutele, lucrul în toate prăvăliile, atelierele și oficiile a pauzat, soldați în haine de săbatoare, radiși de bucurie, se găteau de să batoarea săbatorilor, la înfăptuirea căreia și dâșii au contribuit cu sângele lor.

Serviciul divin festiv s'a celebrat la ora 9^{1/2} în biserica catedrală, la care au asistat toți militarii, elevii dela toate școalele, toate oficialitățile și public. A pontificat P. C. Sa păr. protosincel Dr Iosif Olariu, asistat de protopresbiterul A. Ghidiu, Sp. Șandru, G. Petrescu și preotul militar-al reg. 2 Vâlcea D. Dabuleanu. A cântat corul Reuniunii de cântări sub conducerea profesorului P. Bancea.

După terminarea rugăciunii de mulțămită soldaților postați în curtea bisericii, în ținută de paradă, li-a adresat cuvinte frumoase comandantul reg. dl colonel F. Abeg, după care soldații și ofițerii au defilat în piața principală, pe dinaintea dlui colonel.

La institutele de învățămant s'au aranjat festivități, cari ici-colo aveau aspectul unor fes-

tivități grandioase. La institutul teologic cuvântarea festivă a ținut-o prof. Dr. D. Cioloca, în cadrul unor piese de cântări executate de clerici. La școala normală a vorbit prof. I. Vuia, la școala primară directorul G. Neamțu, iar la liceu profesorii de clasă în clasa sa.

La ora 5 p. m. a avut loc în sala de gimnastică a liceului „Traian Doda”, un festival în stil mare, cu caracter înalt artistic, la care punctul de forță l-a format cuvântul festiv al directorului Sabin Evițian. Cu avânt poetic, cu provocări dese la cuvintele s. Scripturi, a făcut o paralelă între trecutul nebulos și prezentul luminos al poporului român, azi liber în țară liberă. Celelalte puncte au fost declamări și cântări, executate de elevi dela fiecare școală, resp. de corul improvizat din forțele cele mai bune dela aceste școli și de Reun. rom. de cântări. Punctul ultim a fost „Poemul unirii”, de Z. Bârsan, reprezentat de elevii liceali și membri ai societății române din loc.

Festivalul acesta, la care a asistat public mult ca și la nici una decând există liceul, a fost o elevație pentru cetățenii Caransebeșului. El nu a fost numai al liceului, ci al întregii populații iubitoare de artă din Caransebeș.

După festival s'a aranjat retragere cu torțe cu asistența întregii miliții aflătoare aici și cu ajutorul elevilor și pompierilor. În piața principală a rostit o cuvântare însuflețită dl Dr. C. Cornean, iar la pavilionul ofițerilor preotul N. Badin dela regimentul 96 de casă. Scara a avut loc petrecere cu dans, foarte reușită.

Remarcăm acest succes strălucit al festivalului, și acesta unul din roadele măioase ale activității „Clubului didactic”.

C.

Extras din ordonanța Nr. 21 și 25

Comandantul Trupelor din Transilvania ordonează, că

1. Vor fi considerați ca vinovați toți aceia, cari fără rea credință, prin localuri publice, în gări, trenuri, în restaurațiuni, pe străzi, vor vorbi sau vor discuta în orice chip știri, fie adevărate, fie închipuite sau își vor da păreri despre operațiunile de război sau despre situația și mișcarea trupelor, precum și cei ce vor critica poruncile date de autoritățile militare, sau orice alte măsuri cu privire la armata română.

2. Ceice se vor face vinovați de una dintre poruncile de mai sus, se vor pedepsi de judecatori militari cu închisoare până la un an și amendă până la 2 mii lei.

Când însă faptele de mai sus, se vor săvârși cu gând de spionaj sau trădare, pedepsele vor fi cu mult mai aspre, după legile de război.

Ș T I R I

Alegerea de mitropolit. P. S. episcop al Aradului Ioan I. Papp, ca locuitor de mitropolit, convoacă pe ziua de 15 Decembrie st. v. a. c. congresul național bis. ordinar în catedrala din Sibiu, iar pe ziua de 20 Decembrie st. v. a. c. convoacă congresul electoral în aceeaș catedrală, pentru alegerea de arhiepiscop și mitropolit al românilor ort. de dincoaci de munți din România-Mare.

Noul guvern. După tratative îndelungate cu blocul parlamentar și în urmă cu generalul Averescu, Dl Al. Vaida-Voevod a reușit să formeze guvernul său în următorul chip. *Al. Vaida-Voevod*, președinte al consiliului și ministru de externe; *gen. A. Averescu*, ministru de interne; *A. Vlad*, ministru de finanțe și interimatul ministerului de industrie; *M. Popovici*, ministru al lucrărilor publice; *O. Goga*, ministru al cultelor și instrucțiunii publice; *V. Bontescu*, ministru al agriculturii și domeniilor; *I. Felitan*, ministru al justiției; *gen. Răscanu*, ministru de război. **Ministrii fără portofoliu:** St. Pop. (Ardeal) I. Inuleț, Pan. Halippa (Basarabia), N. Nistor (Bucovina) și Dr. I. Cantacuzino, delegatul României la conferința de pace.

Dl Nicolae Iorga, a fost ales președinte al Camerei deputaților, iar vicepreședinte **Dl D. Ungureanu.** Dl Iorga vorbind despre felul și viitorul de muncă al Camerei, termină declarațiunea sa cu mișcătoarele cuvinte, cari în acelaș timp sunt și un mult promițător program și directivă de muncă: „Părăsind studii mult iubite și odihna necesară sănătății mele, vreau, ca atunci când voi părăsi acest loc, să mi se spuie chiar de adversarii mei: Aici a stat un om de treabă”!

Instalare. În sala festivă a palatului de justiție într-o ședință solemnă s'a făcut la 14 Decembrie a. c. instalarea primului președinte român al curții de apel din Timișoara, a dlui *Dr. Dimitrie Bălaș*. Persoanele noastre conducătoare din Timișoara au ținut să deie acestui act din viața justiției românești o deosebită importanță, împlinindu-l în cadrul unor mari festivități. Cu acest prilej și-au adus omagiile lor noului președinte pe lângă judecătorii de ocol și de tribunal din Timișoara și cele din provincie: Orșova, Caransebeș, Lugoj, Buziaș, Recaș și Ciocova, prin deputațiuni anumite în frunte cu președinții lor.

Amintirea marelui nostru Șaguna s'a serbat cu deosebite festivități școlare la institutul teologic, la școala normală și civilă din loc, Sâmbătă în 30 Noembrie (13 Decembrie) a. c. de ziua sântului apostol Andrei. Festivităților le-a premerș în biserica catedrală un parastas solemn pontificat de P. C. Sa Dr. I. Olariu, protosincol și director cu asistența M. O. D. Andrei Ghidui protopresbiter și a presbiterilor S. Șandru și G. Petrescu. De față au fost mulți onorațorii, toate corpurile profesionale și elevii tuturor institutelor de învățământ. La institutul teologic sub conducerea directorului Dr. I. Olariu în prezența unui mănunchiu ales de oaspeți, între cari și doi trimiși ai corpului profesoral dela liceu însoțiți de elevii clasei a VII-a și a VIII-a, după o frumoasă cântare bisericească introducătoare a clericilor condusă de profesorul G. Petrescu, a urmat meditația prof. *V. Lotchița* despre grandioasa operă alui Șaguna, căutând să l înfățișeze ca legiuitor și organizator de biserică în lumina unui erou al crucii, erou al bisericii neamului românesc de dincoaci de munți. La școala normală și civilă sub conducerea directorului Ilie Orzescu, festivalul Șaguna a avut părți surprinzător de

plăcute. Corul tinerimei școlare de sub mâinile dirigenței a prof. A. Sequens, a impresionat inimile prin însuflețirea și precizia executării „Imnului de serbare” și „Pe-al nostru „steag.” Nu mai puțin a fost gustată și declamarea poeziei „Pe dealul furcilor la Alba-Iulia” de normalista cl. VI E. Rachitovan prin vocea potrivită și o interpretare inteligentă. Oratorul festiv aici a fost profesorul *Virgil Musta*. Într'un nesfârșit elan de însuflețire DSA a știut să țină încordată atențiunea auzitorilor săi prin graiul sau ales în care a prezentat figura marelui arhiepiscop și munca uriașă ce a despus-o la temelii bisericii sale reînființate. Răsplata i-a fost nesfârșitele ovății ce i-s'a făcut din partea publicului și a mulțimei mari de tineret școlar, când și-a terminat cocferința.

Adunarea generală a Comunității de avere s'a ținut Joi în 4 Dec. n. a. c. sub prezidenția viceprezidentului Pavel Magdescu și în prezența comisariatului guvernial Dr George Dobrin, prefectul județului. După cuvântarea de deschidere a viceprezidentului, în care salutată pe dl comisar guvernial, se citește raportul general, la care vorbesc reprezentanții: Dr I. Sîrbu, P. Șandru, Iacob Drăgulescu și alții. Între concluziile luate amintim următoarele: Se autorizează Comitetul să facă pașii necesari pentru a rezilia contractele încheiate cu diferitele firme, toate străine, pentru exploatarea parcelelor vindute. Postul prezident Octavian Bordan nu se mai considera de atare, nici nu i-se dă vre-o escontentare. Se îndrumă Comitetul să facă propunere pentru despăgubiri din partea distrugătorilor din revoluția anului trecut. Se îndrumă Comitetul pentru a lua măsuri întru împiedecarea ocupațiilor. Pentru socoțile anului trecut, numai Cassei și Contabilității i-se dă absolutoriul, comitetului numai după raportul Comisiei de cercetare, care se va esmite pentru controlarea administrării Com. de avere. S'au interpretat corect §§-ii referitori la dreptul de alegător pentru reprezentanții Com. de avere, dându-se acest drept numai descendenților familiilor împădurite. Personalului i-se votează salare ca la*oficiantii silvici de stat. Toți reprezentanții depun mandatul și se ordonează alegeri nouă. Adunarea generală pentru constituirea noului Comitet se va convoca cel târziu până la 15 Martie 1920. La imprumul național se votează 50.000 Cor. Daunele silvice declarate de județ de neincassabile, se șterg. S'a staverit tariful produselor silvice pro 1920. La Banca Grănicerească și la Creditul tehnic nu se semnează acții.

Convocator. Adunarea generală a „Societății române de lectură” din Caransebeș, convocată pe 27 Decembrie a. c. se contramandea pe 22 Ianuarie 1920 la orele 6. p. m. Caransebeș la 18 Decembrie 1919. Comitetul.

Cronica literară și culturală

Convorbiri Literare. În acelaș grai clar și frumos își continua și în al doilea număr al *Convorb. Literare* din acest an Dl Iacob Negruzzi frumoasele și prețioasele sale „Amintiri din Junimea”, traclând despre lucrările pentru formarea ortografiei și despre politica anului 1865. Se citește apoi cu interes o scrisoare alui A. Lambrior și G. Panu adresată din Paris lui Titu Maiorescu la a. 1875, în care își arată nemulțumirea cu direcția studiilor ce se fac și

cum se fac la Sorbona din Paris, pentru continuarea studiilor în Germania ori la Praga. Prea frumoasa „Rugăciune” alui Al. T. Stamatiad strălucește și la Convorbiri, iar poezia „Drumețul” alui Emanuil Bucuța dă dovada unui nou și strălucit talent poetic. Înduioșătoare este schița lui Cesar Pruteanu „Pajura însângerată” cu amintiri din război a. 1916. Bune cronici literare, științifice, școlare, economice și artistice (Prețul 50 Lei pe an. Abonamentele se fac la Tipografia „Convorbiri Literare”. Strada Câmpineanu 17. București).

Foarte frumos și cu dreptate au serbat brașovenii de ziua sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, amintirea pe lângă a marelui Voevod *Mihail Viteazul*, și cea alor alți doi Mihail, *Cogălniceanu* și *Eminescu*, cel dintâi mare ca istoric, bărbat de stat și prin opera unirii dela 1859, pregătitoarea celei de azi, — iar al doilea, mare prin naționalismul său inflăcărât și prin paginile de aur ce le-a lăsat poeziei românești.

„*Nunta Neamului*”. La *Suceava* (Bucovina) se tipărește în editura librăriei „Școala Română”, poemul național „*Nunta Neamului*” de *Serafim Ionescu*. Poemul aduce pe scenă într'o prea frumoasă alegorie cu țesături măiestre din cele mai alese fire de aur din poezia noastră populară și artistică, înfăptuirea mărețului act al unirii neamului, în care România și țările răpite și robite au rolurile principale în acțiunea piesei. *Fiecare român* e dator să cetească „*Nunta neamului*” (Prețul 5 Lei, la librăria „Școala română”).

Revista *Sburătorul* (Nrii 31—32), cu studii de critică de directorul revistei Eug. Lovinescu: „Gustul lacrimilor” și „Psihologia profesiei”; bucăți literare, unele de toată frumusețea, din penna Mariei Cuntan, Hortenzia Papadat-Bengescu și N. Dunăreanu și cu foarte îngrijite și diferite juste cronici.

Comisiunea universitară, căreia i-s'a incredințat aranjarea festivităților de inaugurare a Universității din Cluj, constatând că universitățile străine din pricina scurtimii timpului se găseseră în imposibilitate de a lua parte la sărbări, a hotărât ca *festivitățile de inaugurare* să se țină în 1 *Februarie 1920*.

A apărut și se află de vânzare la toate librăriile, piesa teatrală în 2 acte: *Petru Rareș* sau detronarea lui Ștefăniță-Voda, Domnul Moldovei de *Ioan Baciu*. Prețul 5 Lei.

În editura vestitei librării Alcalay din București a apărut din penă lui *Radu Cosmin*, cartea „*Prin Ardeal*“ într-o extenziune de 500 de pagini în care sunt fixate ca niște documente, impresiile primei călătorii a suveranilor români în Ardealul liberat. Cartea merită să împodobească orice bibliotecă românească. Pentru prețul de 10 Lei se poate procura de la Librăria Alcalay București.

La Arad, Damele române, aranjează, reușite serate filantropice, în favorul copiilor sărmani.

A apărut: „**Catehism**, a 4-a carte de religie pentru școlile primare, de **Dr Petru Barbu**. Edițiunea X“ Arad, 1919. Edițiunea aceasta se deosebește de cele precedente prin inovațiunile introduse. Pe lângă învățăturile de credință și morală, cartea cuprinde încă *învățăături referitoare la cultul Dumnezeucesc*, adică **Liturgica**, și *învățăături referitoare la organizarea și administrarea bisericii*, adică **Disciplina bisericească**. *Liturgica* tratează despre: Persoanele liturgice, Locurile și lucrurile liturgice, Timpurile liturgice, Formele comune ale serviciilor dumnezeiești (acte sfinte și ceremoniile) și Serviciile dumnezeiești. *Disciplina bisericească* tratează despre: Capul bisericii, Puterea bisericească, Ierarhia bisericii, Sinoadele episcopoești, Poporul credincios, Bisericile particulare dreptcredincioase și Organizarea și administrarea bisericii gr. or. române din Transilvania și Ungaria.

Revista copiilor. Da, venerabila noastră preoțime și învățătorime își poate îmbogăți fără grija desmințirii familiile și bibliotecile lor cu eminenta *Revista copiilor și a tinerimei*“. Apare la București sub direcția dlui *G. Costa-Foru* și a fiicei sale *Maria Costa-Foru*. *M. Sa Regina Maria* a binevoit a încredința acestei reviste publicarea unei opere de 800 pagini: „*Povestea unei fetițe care voia să știe toate*“, scrisă pentru fiica sa, principesa *Ileana*. Această aleasă scriere apare în supliment ilustrat alăturat pe lângă „*Revista copiilor*“ și merită să fie citită nu numai de cei mici, dar și de cei în vârstă. Prețul abonamentului este 25 Lei pe an. Se poate procura de dreptul de la dl *Costa-Foru* din București, strada *Ienăchiță Văcărescu 8 bis.*, ori prin *Banca Albina* și sucursalele sale. La dorință se pot trimite numeri de probă.

În editura librăriei Alcalay din București a apărut „*Calvarul*“, o povestire de actualitate estrem de interesantă, cu peripecții palpitate. Autorul ei este un talentat scriitor ardelean și se cheamă *Liviu Rebreanu*. Volumul acesta nu l-am

primit la Redacție, dar cunoscând puterea de scriitor a D-lui *L. Rebreanu* din alte cărți ce le-a scris, o recomandăm. Se poate procura la librăria Alcalay, București. Prețul 6 Lei.

În editura tipografiei diecezane din Caransebeș, a apărut cel mai vechiu calendar din părțile noastre, „*Calendarul Românului*“ pe anul visect **1920**. Pe o hârtie destul de bună pentru vremile de-acum, calendarul are o extenziune de zece coate de tipar cu un conținut bogat și variat. Pe lângă partea calendaristică și datele statistice ale diecezei Caransebeșului, ținem să remarcăm partea literară a calendarului care, ca și în alți ani, și acum se prezintă bine. Menționăm caldele pagini închinată durerii credincioșilor din eparhia Caransebeșului de asesorul consistorial, *Aurel Moaca*, cu prilejul recvirării clopotelor bisericilor noastre de dușmanii noștri pentru fabricarea tunurilor ca să ucidă pe cei ce-și vărsau scumpa lor viață pentru a noastră libertate. Însemnarea simbolică a campanelor din partea introductivă, e redată într-o duiosă lumină de apoteoză a glasurilor, a acordurilor cari leagă cerul și pământul, de un suflet cucernic plin de credință și subtil, ce ne face să întrezărim în autor pe gânditorul cu remarcabile însușiri de scriitor. „*Icoanele dela noi*“ ale altui scriitor bănățean: *George Cătană*, ne arată în mod plastic toate pacostele venite pe capul neamului nostru dela țară, în cursul groaznicului război, despoind prețioase părți sufletești din viața satelor noastre... Copiii ne-au rămas fără carte, jocurile, doinele și horele ne-au amuțit, rămânându-ne doar hărnicia nevestelor la coarnezle plugului și la carul cu boi, și năcazul și suspinul bătrânilor îndurerați... Partea literară mai are și alte părți frumoase, parte lucrări originale, parte reproduceri din cei mai de seamă scriitori români. Prețul calendarului este 5 coroane și se poate procura la Librăria diecezană din Caransebeș.

V. L.

Concurs.

Nr. 177/1919. M.

Consistorul mitropolitan al bisericii Ort. rom. din Transilvania, Banat și părțile ungurene publică concurs pentru patru (4) burse de câte 1000 cor. din fundațiunea „*Ioan și Maria Trandafil*“ și anume: 2 burse pentru tineri din dieceza Aradului și 2 pentru tineri din dieceza Caransebeșului. Terminul pentru înaintarea petițiilor de concurs este 12/25 Ianuarie 1920.

Concurenții vor avea se alătura la petiții următoarele documente:

1. Extras din matriculă botezaților, provăzut cu clauzula, că recurentul și în prezent aparține bisericii ortodoxe române.

2. Certificat dela antistia comunală, vidimat și din partea oficiului parohial sau protopresbiteral, despre starea materială a recurrentului, respective a părinților.

3. Testimoniul de pe anul școlar precedent cu nota generală „eminentă.” Stipendiu se poate cere pentru studii universitare, sau pentru alte institute mai înalte de învățământ precum și pentru clasele superioare din școlile secundare.

4. Concurenții sunt îndatorați a declara în petițiile, ce vor înainta, dacă mai beneficiază de vreun alt stipendiu sau ajutor, și dacă da, de unde și în ce sumă?

5. Concurenții întrucât vor sa urmeze studiile superioare la vreo facultate teologică sau filozofică, sunt datori să deie o declarație, că vor rămânea în serviciul bisericii cel puțin atâți ani, în căți beneficiază de acest stipendiu.

Cererile sunt a se adresa și trimise în termenul fixat Consistorului mitropolitan ort. rom. în Sibiu.

Sibiu, din ședința plenară a Consistorului mitropolitan, ținută la 4-17 Noemvrie 1919.

1-3

Consistorul mitropolitan.

Pentru întregirea postului de *învățător* la școala confesională gr. or. rom. din **Rusova-nouă** se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană” cu următoarele

Emolumente:

1. Salar fundamental dela comuna bisericească 765 cor., iar restul dela stat.

2. Cortel liber cu grădină în complex de 200 st. □

3. Pentru participare la adunarea generală inv. și la adunările despărțămintelor inv. 30 cor.

4. Pentru scripturistica 10 cor.

5. De încălzirea salei de învățământ se îngrijește comuna.

Alesul învățător este îndatorat a conduce cantoralul în și afară de biserică, a înființa cor din copii adulți, a purta agendele scripturistice ale comitetului și sinodului par. și a compune socoțile bisericii și ale cultului.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți a se prezenta în vr'o Duminică sau sârbatoare în sf. biserică spre a-și arata desteritatea în tipic și cântarea bis. și au a-și subșterne petițiunile conform normelor din vigoare Oiciulul protopresbiteral din Biserica-albă acum în Vêrșeț, acum însă direct P. S. S. Dlui Eptscop diecezan.

Rusova-nouă din ședința com. par. ținută în 21 Iulie 1919.

1-3

Comitetul parohial.

Pe baza decisului Ven. Consis. diecezan de dato 28 Octomvrie 1919 Nr. 3156 Șc. ex 1919 se escrie concurs pentru ocuparea postului de *învățător* dela școala conf. gr. or. română din comuna **Buziaș**, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană” pa lângă următoarele emolumente:

1. Bani gata dela comuna bisericească 680 cor.

2. Iar restul asigurat prin ajutor de stat.

3. Pentru participarea la conferința și adunarea generală 30 cor.

4. Scripturistica 10 cor.

5. Dela înmormântări unde va fi poștit 4 cor.

6. Locuința liberă cu grădină de legume.

Alesul învățător este îndatorat a conduce tinerimea școlară la sfânta biserică la toate serviciile Dumezezești, a purta cantoralul în și afară de biserică, a instrui elevii și elevele de școala în toate cântările bisericești și a compune socoțile bisericii și ale cultului.

Doritorii de a ocupa acest post, au a subșterne petițiunile instruite conform normelor prescrie Prea Onoratului Oiciu protopresbiteral din Buziaș, și sa se prezinte în sfânta biserică în vreo Duminică sau sârbatoare, spre a-și arata desteritatea în cântare și tipic, dar nu în ziua de alegere.

Buziaș din ședința comit. par. ținută la 17 Moemvrie 1919.

1-3

Ioan Pepa m. p.
președ. comit. par.

Petru Bulgia m. p.
notariul comit. par.

În conțelegere eu mine: *Ioan Pepa* protopresbiter.

La „Tipografia diecezană”

din Caransebeș

se primesc

4 elevi

în condiții avantagioase.

Informații se primesc la conducătorul stabilimentului.

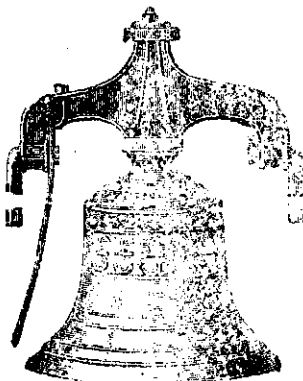

FIUL LUI ANTONIU NOVOTNY,

turnătorie de clopote

și fabrică de scaune de fier pentru clopote

Timișoara-Fabric.

4-52

Calculări de preț se trimit gratuit.